

BLOMVÄXTFAMILJERNA

MONOKOTYLEDONER

Groddplantor med ett hjärtblad. Blad strödda, vanligen linjära och parallellnerviga. Blommor i regel 3-taliga.

Poaceae, Gräs

<http://linnaeus.nrm.se/flora/mono/poa/>

(668 släkten/ 9500 arter/ kosmopolitisk men speciellt tropiska o tempererade torrare omr./ vanligen perenna örter, kan bli förvedade)

Familjen är lätt att känna igen och skiljs från liknande växter genom de trinda, ihåliga stråna med ledknutar och den typiska gräsblomman. Vanligen fleråriga örter med ihåliga strån och uppsvällda, täta ledknutar. Blad består av slida och skiva och däremellan ofta ett snärp, vars utseende varierar efter art. Reducerade blommor i blomställningar, s k småax. Blommorna består i regel av 3 ståndare och 2 fjäderlika märken omgivna av inner- och ytteragn (höglblad). Vid småaxets bas sitter 2 ofta oliklånga skärmfjäll. Småaxen är antingen skaftade i grenade våningar i vippor eller oskaftade i ax. Frukt nötlik. Poaceae är den ekonomiskt mest värdefulla växtfamiljen för människan.

Cyperaceae, Halvgräs

<http://linnaeus.nrm.se/flora/mono/cypera/>

(98 släkten/ 4350 arter/ kosmopolitisk, speciellt tempererade omr./ vanligen perenna örter)

Cyperaceae kallas halvgräs på grund av sitt gräslika utseende. Till skillnad från gräsen är stammen dock mörkfyllad, saknar ledknutar och kan vara trekantig. Blad gräslika eller reducerade till slidor. Blommor vanligen i tvåkönade eller enkönade ax. Ax ensamma eller i samlingar. Blommorna reducerade (hos starrarterna är kalkbladen helt bortreducerade, hos ängsull till hår), innanför axfjäll (vilka sitter i

spiral i och bildar ett ax). Hanblommor med 2 eller 3 ståndare. Stift enkelt med 2 eller 3 märken. Frukt 2–3-kantig, nöt. Starrarterna har oftast enkönade ax, där de mogna honaxen är viktiga för bestämning av art. Starrfrukten (en platt eller trekantig nöt) sitter innesluten i ett ”flasklikt” fruktgömme. Så länge kärslåtter förekom var starr ett viktigt vinterfoder.

Juncaceae, Tågväxter

<http://linnaeus.nrm.se/flora/mono/junca/>

(10 släkten/ 300 arter/företrädesvis i kalla och tempererade omr./ perenna örter)

Ett- eller vanligen fleråriga, gräslika örter. Strån trinda. Blad trinda, platta eller rännformiga, med stjälfkomfattande, öppen eller slutna bladslida, bladskiva kal eller mjukhårig, ibland till synes utan blad. Blommor tvåkönade, i få- eller mångblommiga, kvast- eller huvudlika samlingar, vindpollinerade. Hylle av sex fria kalkblad i två tretaliga kransar, kalkblad grönaktiga eller bruna till svarta. Ståndare vanligen sex, sällan tre. Stift ett, märken tre. Fruktämne översittande. Frukt en enrummig eller trerummig kapsel. Frön tre eller talrika.

EUDIKOTYLEDONER

Groddplantor med två hjärtblad. Rot vanligen central pålrot. Blad i regel fjädernerviga, ofta med skaft och stipler. Blommor vanligen 4-5-taliga.

Ranunculaceae, Ranunkelväxter

<http://linnaeus.nrm.se/flora/di/ranuncula/>

(62 släkten/ 2450 arter/tempererade och boreala omr./ örter, mer sällan lianer o små buskar)

Ranunculaceae har vanligen blommor med många små pistiller som är fria från varandra. Tätt intill pistillerna sitter många ståndare. Blommorna är oftast radiärsymmetriska, ibland

bilateralsymmetriska. Foder - och kronblad är ofta likfärgade, och många arter har nektarfyllda sporrar. Frukten är vanligen en nöt eller baljkapsel (se s. 22 i floran), ibland ett bär. Bladen är ofta flikiga eller sammansatta. Många arter i familjen är prydnadsväxter. De flesta är giftiga.

Caryophyllaceae, Nejlikväxter

<http://linnaeus.nrm.se/flora/di/caryophylla/>

(87 släkten/ 2300 arter/ kosmopolitisk, speciellt tempererade o varma omr. norra halvklotet/ örter, sällan lianer o buskar)

Örter med korsvis motsatta, helbräddade blad. Saknar oftast stipler. Stjälken ofta med ansvällda leder vid bladfastena. Blommor vanligen i gaffelgrenade knippen. Blommor radiärsymmetriska, 5-taliga med oftast 10 ståndare. Några har bikrona mellan pip och bräm. Kronblad ibland flikade. Frukt enrummig, mångfröig kapsel som spricker upp, med tandad kant. Enrummig kapsel med frön på en central pelare.

Brassicaceae, Korsblommiga, kålväxter

<http://linnaeus.nrm.se/flora/di/brassica/>

(365 släkten/ 3250 arter/ kosmopolitisk/ speciellt tempererade omr./ örter)

Örter. Blad vanligen parflikiga, strödda, utan stipler. Blommor först i kort kvast som sedan förlängs till klase. Brassicaceae är den enda familj vars blommor har två korta och fyra långa ståndare. Den korsformiga blomman är fyrtalig. Blommorna sitter i en kort kvast, som förlängs till en klase under fruktmognaden (se s. 16 i floran) . Frukten är vanligen en tvårummig skida (se s. 22 i floran), vars utseende varierar starkt mellan arterna. Många arter växer som ogräs. Andra arter är nyttoväxter, särskilt kryddväxter som innehåller olika senapsoljor.

Rosaceae, Rosväxter

<http://linnaeus.nrm.se/flora/di/rosa/>

(98 släkten/ 2825 arter/speciellt tempererade omr. norra halvklotet/ träd, buskar o örter)

Rosaceae är en familj med både träd, buskar och örter. Blommorna är femtaliga, men har många små pistiller, fria från varandra. Ståndarna är också många, och de sitter en bit utanför pistillerna (på ett ringformigt fäste). Bladen är enkla (flikiga eller sammansatta) och har stipler (se s. 15 i floran). Frukten är en nöt, stenfrukt eller baljkapsel. Ofta har flera fruktämnen förenats i en sammansatt frukt. Ibland ingår även blomaxeln i frukten (som i smultron, äpple och nypon). Rosaceae innehåller många arter typiska för den svenska sommaren, och flera ätliga frukter.

Fabaceae, Ärtväxter

<http://linnaeus.nrm.se/flora/di/faba/>

(642 släkten/ 18 000 arter/ kosmopolitisk/ träd, buskar, örter)

Fabaceae är en mycket stor familj som främst känns igen på den typiska blomman. Den är femtalig, och varje del har ett namn: segel, vingar och köl (se s. 20 i floran). Nio av de tio ståndarna är sammanväxta till ett rör, som ligger runt fruktämnet. Frukten är en balja. Bladen är parbladiga eller fingrade och har stipler (se s. 11 i floran). Rötterna innehåller ofta kvävefixerande bakterier. Väldigt många arter i familjen är nyttoväxter, men flera arter är också giftiga.

Boraginaceae, Strävbladiga

<http://linnaeus.nrm.se/flora/di/boragina/>

(130 släkten/ 2300 arter/ kosmopolitisk/ träd, buskar, mest örter)

Boraginaceae gör skäl för namnet "strävbladiga växter". Örter som förutom strävåriga strödda blad känns igen på blomställningen: ett ensidigt knippe som är inrullat (se s. 16 i floran). Frukten är också typisk: en fyrdelad klyvfrukt med nötlika delfrukter. Blommorna är femtaliga, och kan innehålla en så kallad bikrona (se s. 19 i floran). De har ett stift med delat märke. Många arter har blå blommor, men rosa knoppar.

Lamiaceae, Kransblommiga

<http://linnaeus.nrm.se/flora/di/lamia/>

(252 släkten/ 6 700 arter/ kosmopolitisk/ buskar o örter)

Lamiaceae är en familj med några karakteristiska drag: korsvis motsatta blad på en fyrkantig stam, och en fyrdelad klyvfrukt med nötlika delfrukter. De flesta arter är örter. Blommorna sitter i täta knippen i bladvecken. Foder med 5 eller 10 tänder, ibland 2-läppigt. Krona med pip, överläpp och 3 - flikig underläpp. 2 långa och 2 korta ståndare. 1 stift med 2 märken. Arterna innehåller doftrika ämnen och används ofta till kryddor och traditionella mediciner.

Apiaceae, Flockblomstriga

<http://linnaeus.nrm.se/flora/di/apia/>

(446 släkten/ 3540 arter/ kosmopolitisk/ oftast örter)

Apiaceae är en familj med karakteristiska blomställningar: en flock eller en sammansatt flock (se s. 16 i floran). De flesta arterna är örter. Stjälken är ofta fårad och ihålig. Bladen är vanligen flikiga och har en bladslida (se s. 11 i floran). Blomman är femtalig, men har en pistill som spricker upp i 2 delar; en klyvfrukt (se s. 22 i floran). Frukten utseende varierar mycket mellan arterna. Frukterna har ofta oljekanalerna. Familjen innehåller många kryddväxter och köksväxter, men också dödligt giftiga arter.

Asteraceae, Korgblommiga

<http://linnaeus.nrm.se/flora/di/astera/>

(1520 släkten/ 22 750 arter/ kosmopolitisk/ buskar o örter)

Asteraceae är den största växtfamiljen. Den känns igen på sin typiska blomställning: en korg (se s. 16 i floran). Korgen omges av högblad (holkfjäll), och i den sitter de små blommorna tätt. Blomkronan är femtalig, sambladig och kan antingen vara rörlik, trattlik eller tunglik. Foderbladen är ofta reducerade till hår (pensel) eller fjäll. De fem ståndarknapparna är sammanväxta till ett rör, genom vilket stiftet (med två märken) skjuter upp. Frukten är en speciell slags nöt, ofta med penseln vidhängande som vindspridare. Efter blomkorgarnas struktur delas familjen upp i tre olika grupper i floran (tistlar, prästkragar och maskrosor hör hemma i var sin av dessa grupper).